

DANETIK PIXKAT

(Aintziñako gogorapenak Eibarko euskeran)

Oindio mutil-koxkorra nintzala, bein baten Atxe'kora eraun niu-
duen, baserri artan egonaldi naikua luze bat emotera. Gitxi gora-
bera nere urtietan zebizen mutillak ba ziran, eta onez-gaiñera, etxera
jasota zeuken Urlixaneko Gabiño, gerora Eibar'en arri-jasotzallia
izango zana.

Gabiño'n aitxa, gizajo aundixa, zerbaitx loka ebillen burutik, guk
orduán ondo igartzen ez ba'gentsan be. Eta Ferrol'en soldau egona
zalarik, guri (mutil-koxkor taldiari), soldausketak erakusten zailtzen
zan. Ara zela zan alakoren bat: illuna jausten zanian bialtzen gindu-
zen bide-txior batez aurrera ta sasi-osteren batetik, an eiño eban
orrua garratza:

—Alto! Quién «vives»?

Guk, jokalegia ikasitxa geunkanez, galditxu ta bertan-bera eran-
tutzen genduan, danok batera:

—Karabiñero! Eta orduan berak.

—Aurrera, poñetero!

Aurrezkeru, illabetiak juan da etorri, Eibar'ko kalietan agertu
zan, geruago ta abozñaukerixa nabarmenaguak eiñaz. Bere burua
garbitxu biar ebala esaten zeskun Untzaga aldeko ume-zorrixori. Ala,
bein zerera igo eban, Astaburuaga jaunak Notarixia zeukan etxe aun-
diko tellatura, anditxik buruzberakua eitxeko asmuán. Eta guk beetik,
«salto Urlixa, salto salto...!» eskatzen gentsan. Eiñ eban egonaldi-
txua berutz begira ta alakoren-baten buruari erainka aldendu zan
gallur artatik.

Beian zanerako artu gizon gizajua danon erdixan eta an izan
zitxuan erreklamaziñuak...: «miña luzia baña saltorik ez», batak:
«ollua zu galanta», bestiak. Eta berak:

—Errezoia daukazue, mutillak, baña... iño!, andik goitxik bera utsune itzala ikusten najuan. Bildurra sartu jatak.

Orraitxio aren elburu edo destinua benetan zan arrigarrixa. Goiz baten, an ikusi genduan Ardantzan, tren-bide baztarrian, trenak zatitxuta. Orduantxe konturatu nintzan zela ziran parkatu eziñak arekin koitxauaz guk erabillitako biotzgozokerixak.

* * *

Seme nausixa, Atxe'kuan, Joxe Lux zan, eta zenbaitx gure aldeko basarrixetan, sasoi artan oitxura ebenez, Araba'ra eruandakua genduan, «erderak artzera». Berak eta bixok alkarrekin etxetik urtetzen genduanian, kaletarra izan be ni txa, erderaz eitxen zestan: «mira qué pradera, mira esto, mira aquello». Da, gari-sail eder batera eldu giñanian.

—Mira qué pan! —esan zestan.

—Pan, ogixa da; garixa, barriz, trigo —nere erantzuna.

—Ik eta nik baño obeto jakixek erderaz Salbatierra aldean, eta an garixari edo garitzeri «panes» esaten jetsek.

Ala izan be. Araba'ra galeperretara juaten asi giñanian, nai baño geixagotan deitzen zeskuen ango gari-sail jabiak:

—¡Eeeeh...!, cuidado con los panes.

Erderak artzera basarri-mutillak... Ez dot ezer esango orren kontra; baña, dana dala, pozik juango nintzake, bai beintzat aal ba'neu, Aitzgorri barreneko basarri bakartiren batera, ditzudan urtiak-arren, EUSKERAK ARTZERA.

* * *

Gerra-denporan, amaika gora-bera ta alkarrekingo ibillaldixak erabilli genduzen Joxe Lagun eibartar ondo ezagunak eta bixok. Jakiña, ondio ez giñan ain zarrak be ta emakumiak zirala-ta ez zirala makiñabat bidar jardun izan genduan.

Joxe'n ustez, naikua ei zeikian gonekingo eskobia gauzona izateko. Orrela, nun edo nun neska itxusiren bat ikusten genduanian, laster botako netsan:

—Joxe, ori be gauzona ete juagu?

Eta berak:

—Dudia...?

Baña, bein-baten Santanderrerutz giñoiazela, azkenengo janordua noiz izan genduan aztuta ta urrengokua noiz geinkianaren aztarrenik be barik, akaburik ezeukan oiñazko ibillixan noiz-eiñgo pot, an ikus-

ten dogu, Jibaja inguruan, ortuan atxur txiki batekin txarka-txarka porru-sailla joraketan, itxusiagorik asmau be ezindako atso baltza. Sagar erria baño zimurrago arpegixa, begi ezkelak, zur kakua, agiñik bariko ao-zulua ta zazpi xentimoko ziarro puru kalikañua bera baño baltzagua kolorez; sorgin arteko akelarrerren batetik iges eïndakua begitxantzen zan.

Ointxe probauko aut, aixkiria, esan neban nerekautan, laguna buruan nebala ta bota netsan:

—Ikusi or, Joxe, goizaldeko intzak dir-dir daukan uda-lora eder ori. Zer diñok ba oin...?

Eta berak:

—Anton...! Ointxe ipiñi estak joko estua...

Joko estua, bai; baña ezta orduantxe be ezetzik nere lagunak.

* * *

Elgeta kalian, Badet'eneko aurrian Trifona'neko dendia zeuan. Denda onen gañian bizi zan Tomas Ontxakua, eta gorenenguan Maria Manu. Trifona ezeguanian Maria Manu'k zaintzen eban dendia.

Bein-baten, lustrerik onena denda artantxe saltzen zala-ta, bialdu ninduan amak gauza bristadatsu ori eroatera.

—Ze koloretakua esan detsu amak, or orren baten kakan kolorekua? —esan zestan Maria Manu'k.

—Kakak kolore asko izateitxu, Maria —erantzun netsan. Zaplateko eder bat ondo merezi neban orduan nintzan ume-mokuak.

ANTONIO ITURRIOZ.

Mejiko'n, Magetzian.

